

Aan de woordvoerders asielbeleid, defensie en buitenlandse zaken in
de Tweede Kamer

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum
Betreft

10 oktober 2023

Brief VluchtelingenWerk Nederland – Reactie commissie Ruys en
stand van zaken evacuatie Afghanistan

Geachte woordvoerders,

De commissie Ruys constateert dat er veel is misgegaan bij de evacuatie van Afghanen die voor Nederland hebben gewerkt. Ook staat in het rapport dat er nog steeds veel onduidelijkheid is over wie wel of niet in aanmerking komt voor evacuatie (nu overbrenging genoemd).

Het [rapport](#) constateert dat de wijze waarop groepen zijn afgebakend en de manier waarop criteria zijn vastgesteld bij betrokkenen leiden tot een gevoel van willekeur (p.2). Ook hebben de criteria de onduidelijkheden over wie wel of niet in aanmerking komen voor overbrenging niet kunnen wegnemen (p.171): *“Afghaanse ambassadebewakers bijvoorbeeld komen volgens Kamerleden wel in aanmerking voor overbrenging, maar volgens het kabinet niet, en overbrengingsverzoeken van bewakers van militaire objecten worden afgewezen, terwijl Kamerleden aangeven dat zij als hoog-profielmedewerkers voor overbrenging in aanmerking komen op basis van de werkafspraken voor de tolken”*.

VluchtelingenWerk Nederland vindt het belangrijk om alsnog voortvarend om te gaan met de aanvragen van mensen die met defensie en EUPOL of als bewaker van de Nederlandse ambassade hebben gewerkt en recht te doen aan de risico's die zij lopen vanwege hun werk voor Nederland.

VluchtelingenWerk staat sinds 2016 lokale medewerkers van de Nederlandse missies bij met juridisch advies en begeleiding voor hun evacuatie. De onduidelijkheid die de commissie Ruys benoemt zien wij terug in de zaken van de lokale medewerkers van wie de verzoeken tot evacuatie op formalistische gronden worden afgewezen. Niet de bureaucratische regels, maar de risico's die deze mensen lopen vanwege hun werk voor Nederland zouden leidend moeten zijn.

Wij maken ons zorgen over hoe er wordt omgegaan met mensen die hun leven waagden voor ons land. Nederland heeft de morele plicht om deze mensen en hun familieleden bescherming te bieden, nu en in de toekomst. Hieronder geven we een overzicht van wat VluchtelingenWerk in de praktijk ziet hoe er omgegaan wordt met beschermingsverzoeken.

Onredelijke deadline bij de speciale voorziening

Defensiebewakers voldoen aan de inhoudelijke criteria voor de speciale voorziening (enkele tientallen bewakers zijn op grond daarvan overgebracht), maar de meeste aanvragen van bewakers zijn afgewezen omdat de betrokkenen niet vóór 11 oktober 2021 hebben gemaild om hulp te vragen. Dit lijkt niet in overeenstemming met de eerdere informatie aan de Kamer, niet in overeenstemming met de oorspronkelijke formulering en is vooral een onredelijke eis in de context van de situatie ter plekke.

In de oorspronkelijke tekst van de speciale voorziening in de [brief](#) van 11 oktober 2021 staat *“Defensie en Justitie en Veiligheid zullen de criteria toepassen op de nu bij Defensie beschikbare data, waaronder de meldingen van veteranen”*. In het [debat](#) op 13/14 oktober 2021 geeft de minister op de vraag over de niet-tolken die nog niet op het netvlies van Defensie staan, maar objectief gezien wel onder de criteria vallen aan: *“We denken dat we het overgrote deel binnen hebben. Ik denk dat de mensen die nu nog kunnen komen, hun weg zullen vinden.”*. In de [Kamerbrief](#) van 23 februari 2023 bleek uiteindelijk dat nieuwe aanvragen alleen inhoudelijk worden getoetst als uit de meegestuurde bewijsstukken blijkt dat personen mogelijk onder de tolkenregeling vallen. Aanvragen voor defensie en EUPOL-medewerkers voor de speciale voorziening moesten vóór 11 oktober 2021 ingediend zijn (Kamervragen 15 september 2023).

Het is moeilijk uit te leggen dat het kabinet op 11 oktober 2021 met nieuw beleid kwam, maar dat Afghanen die daaronder vallen, vanaf het moment van bekendmaking al geen aanvraag meer kunnen indienen. Los daarvan is het gezien de belemmeringen in de context van de situatie ter plaatse een onredelijke eis. De mensen zaten na de val van Kabul juist vanwege hun werk voor Nederland vaak ondergedoken, hadden geen toegang tot internet, of waren vanwege taalbarrières of gebrek aan kennis over het gebruik van internet en email niet in staat de informatie te krijgen en een aanvraag te doen. Voor veel Afghanen was (en is) niet duidelijk waar zij terecht kunnen met hun vragen over mogelijke evacuatie naar Nederland, en als ze die informatie wel krijgen blijkt die soms onjuist of onvolledig.

Voor ngo-medewerkers wordt in de speciale voorziening van 11 oktober 2021 geen deadline genoemd, maar is toch in de praktijk een deadline gehanteerd. In het rapport Ruys staat dat de oorspronkelijke deadline 4 november 2021 was en dat die verlengd was tot medio december 2021. Bij VluchtelingenWerk zijn twee zaken bekend van ngo-medewerkers die aan de inhoudelijke criteria voldoen, maar die enkel zijn afgewezen omdat ze te laat waren (na december 2021).

Rechters hebben tot nu toe geoordeeld bij de bewakers dat de politiek de beleidsvrijheid heeft om deze deadline te stellen. De zaken van de ngo-medewerkers zijn nog niet behandeld door de rechter. De politiek is dus aan zet!

VluchtelingenWerk vindt dat er bij de speciale voorziening alleen naar inhoudelijke criteria moet worden gekeken en dat er geen deadline moet gelden.

Formalistisch onderscheid op basis van de contractvorm

In eerste instantie werden bewakers en andere medewerkers van de Nederlandse missies afgewezen omdat ze via een bedrijf hadden gewerkt. Dit doet geen recht aan hun feitelijke werkrelatie met de het Nederlandse leger of de politiemissie. Bovendien was zo goed als al het lokaal personeel via indirecte constructies ingehuurd. De landsadvocaat heeft later toegegeven dat dit argument niet terecht was. In het [nieuwe voorstel](#) van 15 mei 2023 voor omgang met personeel van Nederlandse missies in de toekomst staat dit echter opnieuw vermeld.

VluchtelingenWerk vindt dat er naar de daadwerkelijke werkzaamheden voor Nederland moet worden gekeken en niet naar de contractvorm.

Gebruik achterhaalde risico-inschatting bij tolkenregeling

Bij de tolkenregeling zou – zoals in de tolkenregeling staat – de overheid moeten beoordelen of mensen risico lopen vanwege hun werk voor Nederland. We zien in de praktijk dat bij de tolkenregeling alleen risico wordt aangenomen voor mensen die meedingen met Nederlandse militairen op missies buiten de poort. Voor bewakers wordt daarom geen risico aangenomen. Deze risico-inschatting werd in 2014 opgesteld en is sindsdien niet veranderd. Deze risico-inschatting zou aangepast moeten worden aan de huidige stand van zaken en daarbij zou rekening moeten worden gehouden met wat er in objectieve, betrouwbare bronnen staat over het risico. Uit de [Guidance Note](#) van EUAA (voorheen EASO) van januari 2023 blijkt dat er bijvoorbeeld voor bewakers van de buitenlandse troepen in het algemeen een gegronde vrees voor vervolging bestaat. Intussen zouden er al 15 bewakers van de Nederlanders vermoord zijn (zie [NRC-artikel](#) van 6 augustus 2023). Tot nu toe zijn rechters nog niet toegekomen aan een inhoudelijk oordeel over de tolkenregeling, omdat het tot nu alleen gaat over de vraag bij welke rechtbank dit beoordeeld moet worden.

VluchtelingenWerk vindt dat de overheid een inschatting moet maken van het huidige risico en daarbij betrouwbare landeninformatie moet gebruiken.

Onredelijke bureaucratische eisen voor bewijs werkzaamheden of periode

Vier bewakers waren eerst afgewezen omdat ze geen direct contract hadden. Nadat de landsadvocaat had erkend dat dat een onterechte afwijzingsgrond was, werd gezegd dat zij te laat waren. Daarna bleek dat zij zich wél voor 11 oktober 2021 hadden gemeld. Vervolgens werd vlak voor de rechtszitting als derde nieuwe argument aangegeven dat zij nu werden afgewezen omdat zij geen sluitend bewijs hadden geleverd van hun werkzaamheden of de duur daarvan. De verklaringen van hun (geëvacueerde) voormalig commandant, meerdere geëvacueerde collega's en foto's werden door het ministerie niet als voldoende bewijs geaccepteerd. Alleen documenten als ID-pasjes zouden als bewijs tellen.

Dit is in strijd met wat in [schriftelijke antwoorden](#) aan de Kamer is gemeld, waar in staat dat wel degelijk ook naar ander bewijs zou worden gekeken: *“Bij de huidige beoordeling of iemand voor Nederland gewerkt heeft, helpt het overleggen van een dienstcontract wel, maar het is niet noodzakelijk. Er kan ook op andere wijze worden aangetoond of iemand voor ons gewerkt heeft, bijvoorbeeld door fotomateriaal, certificaten, of een identificatie door militaire collega's”*. Het is niet redelijk om militaire ID-pasjes als bewijs te eisen. In principe moesten medewerkers hun militaire pasjes bij het einde van hun contract inleveren. De mensen die wel nog documenten hadden, hebben ze later meestal uit angst voor de Taliban vernietigd.

VluchtelingenWerk vindt dat er naar meerdere soorten bewijsmiddelen moet worden gekeken en dat Nederland actief onderzoek moet doen naar wat er in de archieven aanwezig is aan gegevens over de medewerkers.

Slechte motivering en onvoldoende onderzoek bij afwijzingen

Vóór 2023 werden afwijzingen met nauwelijks motivering afgewezen (*“u voldoet niet aan de criteria”*). Begin 2023 veranderde dat en werd er een reden van afwijzing gegeven, bijvoorbeeld de reden van afwijzing was dat iemand niet direct in dienst was of dat iemand niet op tijd gemaild had. De laatste tijd (ongeveer sinds augustus 2023) zien wij weer afwijzingen zonder goede motivering (*“u voldoet niet aan de criteria”*). VluchtelingenWerk vindt het zorgelijk dat in enkele zaken pas vlak voor de zitting bekend werd dat zij wel op tijd een mail hadden gestuurd. De vraag

is of er ten tijde van de afwijzing wel goed en volledig onderzoek is gedaan naar het dossier. Ook dat er binnen zaken tot drie keer toe nieuwe argumenten worden gegeven, vinden wij onzorgvuldig.

VluchtelingenWerk vindt dat er bij een aanvraag snel en goed onderzoek moet worden gedaan en een zorgvuldige motivering moet worden gegeven.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland